

**КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА
В КОНТЕКСТІ ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ**

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції.
28 лютого – 1 березня 2013р*

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ, НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

**КУЛЬТУРА ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ
ОСВІТНІХ ПАРАДИГМ**

(до 80 річчя з дня народження професора В.В.Сагарди)

Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції.
28 лютого – 1 березня 2013р.

УЖГОРОД-2013

Ковач А.Й. Державна політика у сфері педагогічної освіти на закарпатті в 20-30-х рр. ХХ ст.	58
Коччинович К.Т., Савчинець Д.П. Формування соціокультурної компетенції вчителя іноземної мови	60
Куруц Н.В. Педагогічна практика як важлива складова в системі підготовки спеціалістів біологів	62
Марфинець Н.В. Інноваційна діяльність у загальноосвітній школі: теоретичний аспект	64
Масленнікова Д.Ю. Концептуальні засади розвивального навчання фізики у загальноосвітній школі	67
Машкаринець-Бутко А.І. Психолого-педагогічні аспекти виховання дітей з особливими потребами	71
Онищук А.С. Світові тенденції підготовки майбутніх перекладачів до професійного спілкування	73
Павленко А.І. Культура суб'єктів педагогічного процесу у контексті реалізації культурологічної освітньої парадигми	75
Пахолок Р.І. Микола Ваврисевич про культуру вчителя початкової школи	78
Повідайчик О.С. Інформаційна культура майбутнього вчителя математики	81
Попова Т.М. Культурно-історичні аналогії як засіб розкриття гуманістичного потенціалу змісту природничо-наукової освіти	85
Попович А.М. Особливості використання проблемного навчання у підготовці соціальних працівників	90
Прудкий О.С. Культурно-науковий світогляд як складова культури сучасного вчителя фізики	92
Розлуцька Г.М. Культура професійного спілкування викладача як необхідна умова ефективності педагогічної взаємодії	96
Розман І.І. Педагогічна етика як складова моральної культури педагога	99
Росул Т.І. Культурно-історичні детермінанти розвитку сучасної музичної освіти	101
Сідун М.М. Ситуативно орієнтована педагогічна практика у процесі підготовки майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи	102
Свида-Суєденко Т.В. Розвиток творчості студентів на заняттях німецької мови за допомогою методу "креативне письмо"	104
Сиротюк В.Д. Формування професійної культури майбутнього вчителя фізики	106

Сиротюк Т.А. Духовна культура вчителя – основа його професійної майстерності	109
Соломка Е.Т., Герцог Ю.В. Проблеми вивчення державної української мови в загальноосвітніх навчальних закладах з мовами навчання національних меншин Закарпатської області	112
Теличко Н.В. Методологічні засади формування педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів	115
Точиліна Т.М. Підвищення ефективності лекцій у процесі вивчення фізики у вищому технічному навчальному закладі	117
Турияниця Василь В. Модерний педагог: погляд студентів	121
Турияниця Вікторія В. Перша в Європі школа для циган: погляд на історію та сучасність	122
Фіземі О.Й. Суспільно-політичні умови розвитку початкової школи на Закарпатті у другій половині XIX століття	124
Хазін В.О. Розуміння як буттєва основа міжсуб'єктного порозуміння в освітньому процесі	128
Хома О.М. Формування мовленнєвої культури майбутніх учителів початкової школи	131
Черепаня Н.І Розвиток емпатії старших дошкільників засобами народознавства	132
Чепур О.С. Розвиток творчих здібностей в умовах дошкільного навчального закладу	134
Шанта І.Ф. Розвиток фізичної культури і спорту на Підкарпатській Русі доби Чехословацької Республіки	136
Шебень В., Бірчак Я. Сучасні вимоги до вчителя фізики в контексті реформування шкільної освіти в Словаччині	138
Шикітка Г.М. Роль учителя у діяльності педагогічних товариств Закарпаття в першій половині XX століття	141
Шостаківська Н.М. Експериментальне дослідження формування професійної компетентності майбутніх економістів засобами інтерактивних технологій	145

Діалогічна взаємодія учасників педагогічного процесу розкриває ставлення не лише до предмета спільної діяльності, а й до самого партнера по спілкуванню. Умови взаємодії передбачають активність обох сторін, хоча можлива різна міра її прояву. Взаємодія у навчально-виховному процесі проявляється у співробітництві як формі спільної, спрямованої на досягнення загального результату діяльності та спілкування. Вона може реалізовуватися у різних видах та формах: під час лекцій, семінарських занять, індивідуальної роботи зі студентом, позааудиторний час. Разом з тим, може спостерігатися формальне досягнення навчально-виховних цілей у рамках педагогічного процесу, коли викладач та студенти фактично не взаємодіють між собою, обмежуючись мінімально необхідними ресурсами. Діалогічна взаємодія викладача та студента є багаторівневим процесом, під час якого відбувається одночасне засвоєння як мотиваційно-сислової, так і предметно-операційної сторін учительської професії, тобто відбувається як особистісне, так і професійне зростання. Взаємна зацікавленість один одним активізує самопізнання обох учасників, стимулює процеси самовираження, збагачує новими способами саморозвитку.

Основною внутрішньою умовою діалогічного типу взаємин виступають взаємини між викладачем та студентом, які можна кваліфікувати як особистісні. Такий тип взаємин характерний для рівноправних партнерів у спілкуванні, що довіряють і позитивно ставляться один до одного. При цьому викладач приймає студента як цікаву інформативну особистість, орієнтується на його неповторну індивідуальність, створює умови для його саморозвитку, а студент вбачає у викладачеві старшого друга, порадника, авторитетну особу. У таких умовах між учасниками взаємодії виникає контакт, під час якого студент стає чутливим до впливу викладача та переймається до нього почуттям прихильності та поваги. Ситуацію такого когнітивно-емоційного рівня взаємодії можна розцінити як вершину педагогічної майстерності викладача.

Таким чином, культура професійного спілкування – складна інтегральна якість, яка синтезує перцептивні, комунікативні та інтерактивні уміння, детермінується професійно ціннісними орієнтаціями і визначає ефективність професійної взаємодії. Вона характеризує здатність викладача адекватно сприймати і розуміти поведінку студентів, налагоджувати продуктивні міжособистісні стосунки з ними, формувати сприятливий емоційний мікроклімат у колективі, майстерно використовувати вербальні та невербальні засоби комунікації.

ПЕДАГОГІЧНА ЕТИКА ЯК СКЛАДОВА МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА

І.І. Розман

Україна, Мукачево, Мукачівський державний університет

Педагог як людина перебуває у постійному пошуку своєї досконалості. Цей пошук зумовлений суспільним обов'язком – бути носієм моральної культури. Моральна культура багатогранна, поліаспектна і суперечлива.

Актуальність проблеми визначається зростанням свободи вибору особистості в результаті демократичних перетворень українського суспільства збільшилася варіативність поведінки молоді, нівелюються усталені моральні норми і цінності, спостерігається відсутність готових шаблонів і стереотипів, крах системи етичних цінностей попереднього покоління, відсутність етичних орієнтирів.

Основною функцією педагогічна моралі є виховання. Моральні настанови, норми, оцінки, стимули, моральні орієнтації служать вихованню моральної особистості. Проте педагогічна мораль вимагає і від самого виховника особливого рівня вихованості. Його діяльність, поведінка повинні бути активно впливовими. Для цього необхідно підпорядкувати свій внутрішній світ принципам, нормам і правилам акумульованих людством. Саме педагогічна справедливість, професійна честь, совість, гідність, гуманізм є предметом розгляду педагогічної етики.

Педагогічну етику розглядають як є один із розділів етичної науки, що вивчає особливості педагогічної моралі, з'ясовує специфіку реалізації загальних принципів моральності в сфері педагогічної праці, розкриває її функції, специфіку змісту принципів і етичних категорій. Також педагогічною етикою вивчається характер моральної діяльності вчителя (викладача) і моральних відносин у професійному середовищі, розробляються основи педагогічного етикету, що представляє собою сукупність вироблених в педагогічному середовищі специфічних правил спілкування, поведінки людей, що професійно займаються навчанням і вихованням.

Перед педагогічною етикою стоїть цілий ряд завдань, в числі яких дослідження проблем методологічного характеру, з'ясування структури і вивчення процесу формування моральних потреб вчителя (викладача), розробка специфіки моральних аспектів педагогічної праці, виявлення пропонованих вимог до морального вигляду педагога і т.д.

Елементи педагогічної етики з'явилися разом з виникненням педагогічної діяльності як особливої суспільної функції. Філософи античного суспільства у своїх роботах сповідували ідею необхідності підпорядкування дітей волі вихователя і постійного контролю за ними, високої оцінки слухняності і використання методів покарання за непокору.

На сучасному етапі розвитку суспільства педагогічна етика розглядає сутність основних категорій педагогічної моралі і моральних цінностей.

Моральними цінностями можна назвати систему уявлень про добро і зло, справедливості і честі, які виступають своєрідною оцінкою характеру життєвих явищ, моральних достоїнств і вчинків людей і т.п. До педагогічної діяльності застосовані всі основні моральні поняття, однак окремі поняття відбивають такі риси педагогічних поглядів, діяльності і відносин, які виділяють педагогічну етику у відносно самостійний розділ етики. Серед цих категорій – професійний педагогічний обов'язок, педагогічна справедливість, педагогічна честь і педагогічний авторитет.

Під педагогічною мораллю ми розуміємо систему моральних вимог, що висовуються до педагога в його ставленні до самого себе, до своєї професії, до суспільства, до дітей і решти учасників навчально-виховного процесу. Вона виступає одним з регуляторів поведінки педагога у педагогічній праці. Система вимог педагогічної моралі є вираженням професійного обов'язку вчителя (викладача), його моральних обов'язків перед суспільством, педагогічним колективом і перед своїм покликанням.

Загальна норма педагогічної моралі є широкою і змістовною вимогою, охоплює найбільш типові ситуації і представляє найбільш широку вимогу відносно вчителя (викладача) до педагогічної праці, учнів (студентів) та їх батьків, колег, що дає загальний напрямок її поведінки. Приватна морально-педагогічна норма узагальнює вужче коло відносин і фактів поведінки педагога і розкриває частину змісту та обсягу вимоги, укладеного в тій чи іншій загальній формі.

Моральною свідомістю називається усвідомлення норм своєї поведінки, характеру взаємин у суспільстві та цінності якостей людської особистості, що закріплюється у поглядах, уявленнях, почуттях і звичках. Суспільна свідомість дає узагальнене теоретичне й ідеологічне обґрунтування моралі як суспільного явища; в індивідуальній моральній свідомості відображається ще і специфіка того середовища, з яким людина постійно взаємодіє.

Педагогічна етика розглядає моральні переконання як моральні знання, що стали нормою поведінки вчителя (викладача), його власну позицію в системі відносин до суспільства, своєї професії, праці, колег, учнів (студентів) та їх батьків. Педагог не може обмежуватися знаннями моральних норм і принципів, хоча вони і є умовою правильної орієнтації в дійсності – він повинен мати тверді ідейно-моральні переконання, що є передумовою для активної свідомої діяльності щодо цілеспрямованого формування особистості вихованця. Велике значення має також педагогічний такт, який є формою реалізації педагогічної моралі в діяльності вчителя (викладача), в якій збігаються думка і дія. Такт – це моральна поведінка, що включає передбачення всіх об'єктивних наслідків вчинку і суб'єктивного його сприйняття; в такті проявляється пошук більш легкого і менш болючого шляху до мети. Педагогічний такт це завжди творчість і пошук.

Вищенаведене дозволяє зробити ряд висновків. Українське суспільство покладає на педагогів високу відповідальність за формування людини. Саме педагоги здійснюють переважаючий вплив на формування моральності

підростаючого покоління. У цьому виховникам допомагають усвідомлення обов'язку перед суспільством, вихованцями, їх батьками, перед собою. Як людиною яка добровільно вибрала свій професійний шлях.

КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Т.І. Росул

Україна, Ужгород, Ужгородський національний університет

Негативні наслідки глобальної кризи виявляють у сфері музичної освіти ряд проблем, від вирішення яких залежать не тільки якість навчання, але й збереження соціокультурного змісту цієї діяльності. Надзвичайно важливо усвідомлювати, що художньо-естетичне і духовно-моральне формування фахівця, що відбувається в музично-освітньому середовищі, повинно забезпечити його конкурентоспроможність на ринку праці. Вважається, що ця конкурентоспроможність забезпечується саме варіантністю його професійної підготовки як виконавця, педагога, дослідника, творця мистецького культурного простору. Проте, продуктивність освіти безпосередньо пов'язана з її змістом, який повинен враховувати потреби, можливості сучасного суспільства, а також особливості й закономірності його розвитку. Важливим кроком на шляху до вирішення даної проблеми є визначення системи детермінант динаміки музично-освітнього процесу.

Соціальні потреби і обумовлені ними інтереси, мотиви, цінності є релевантними факторами процесу розвитку сучасної освіти, в тому числі й музичної. Вони визначають нові освітні парадигми, засновані на реалізації принципу творчого самовизначення особистості, усвідомленні нею готовності до професійної діяльності. Самореалізація фахівця-музиканта визначається не тільки комплексом його особистісних і професійно-значущих якостей, вона детермінується також способами функціонування музики в житті суспільства, взаємовідносинами суспільства з музикою та особистісним ставленням до мистецтва і суспільних установок.

Способи функціонування музики в суспільстві мають стійкі історично сформовані типи – це традиційні форми музикування із стабільними системами жанрів, різними суб'єктами діяльності (композиторами, виконавцями) та інститутами (виданням і поширенням, публіцистикою і критикою, освітою, концертними залами тощо). Вони мають опосередкований вплив на формування майбутнього фахівця.

Взаємовідносини суспільства з музикою розкривають ракурс суперечностей між різними інститутами культури, зокрема, між сферою буття музики і освітою, пропозиціями навчальних закладів і потребами суспільства. Наприклад, музичні навчальні заклади прогнозують певну модель випускника,